

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De vsuræ malitia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

quam alius longe honore dignior propter excellentem virtutem.

Sextum notandum, est honorem esse bonum commune, quod debeat huic aut illi applicari in compensationem dignitatis per quam de communitate bene meretur: etiam si particulariter non bene mereatur de persona à qua exhibetur. Atque esse bonum talis nature, quod ad vitandam personarum acceptionem, priuata etiam quæque persona debeat (prout recepta consuetudo satis ostendit) illud distribuere seruata proportione iustitiæ distributiua. Cuius generis acceptione personarum, si attentis omnibus circumstantiis censetur esse irreuerentia grauis, poterit iudicari peccatum mortale, tanquam notabilis læsio proximi in bonis ipsius honorariis: quæ pluris æstimatur, quam pecuniaria: in quibus grauius læsionem proximi, mortale cõstitueret constat.

CAPVT IV.

De vsura & malitia.

S V M M A R I V M.

- 44 Tractantes de vsura, & eisdem propr. ratio.
- 45 Error est contra fidem affirmare eam non esse peccatum.
- 46 Scriptura sacra loca ex quibus is error refellitur.
- 47 Exploratio eorum quæ in contrarium oïgi possunt.
- 48 Non modo canonico sed etiam ciuili iure prohiberi vsuram.
- 49 Probi veri quoque iure natura.
- 50 Vsuram non excusant vsus pecunia mutuata, ne fructus, aut commoditas proueniens ex ea.
- 51 Quæ priuatio opportunitatis vendi pecuniam, possit excusare ab vsura, & quæ non possit.
- 52 Expectatio temporis non excusat ab vsura: nec item priuatio oblectationis in possessione propria pecunie: nec affectus beneuolent. & exhibitus mutuario.
- 53 Nec etiam periculum, nisi sit particulare: nec numeratio pecunie adiunctum haberet aliquid onus.
- 54 Nec liberatio à fideiussione, aut quod utilius sit mutuario accipere sub vsura, quam non accipere.
- 55 Nulla humana potestas reddere potest vsuram licitam.

44. **D**e vsura (per quam contractus ciuiles de rebus temporalibus, sicut per simoniam contra ius ecclesiasticum, de rebus spiritualibus vitantur) agitur in iure canonico apud Gratianum dist. 46. in duobus vltimis capitibus, & in sequenti dist. 47. itemque causa 14. quæst. 3. 4. & 5. In Decretalibus vero tam antiquis, quam nouis, ac in Clementinis, titulo de vsuris. In iure ciuili autem lib. 22. Digestorum, tit. 1. & 2. in lib. 4. Codicis, tit. 32. & 33. & alibi prout notatum videri potest apud Petrum Gregorium lib. 3. Partitionum iuris canonici in initio tituli quinti. Tractant de eadem Theologi scholastici in 4. dist. 15. & D. Thomas ac interpretes ipsius 2. 2. quæst. 78. Summularij in verbo vsura, aliæque magno numero: & inter eos late Conradus de contractibus, à quæst. 21. ad 50. Medina toto Codice de acquisitis per vsuram, Nauarrus in coment. De vsuris ad cap. Si generaueris 14. quæst. 3. & in Enchir. cap. 17. à numero 206. Couar. lib. 3. variarum resolut. cap. 1. 2. 3. & 4. Sotus in lib. 6. de iust. & iure, quæst. sexta. Ludouicus Lopez in parte posteriore sui instructorij, à cap. 54. ad 86. Petrus à Nauarra lib. 3. de restit. cap. 2. part. 2. & ex nostris aliquos; maxime autem Ludouicus Molina de iust. & iure in 2. tractatu tomi primi à disput. 303. ad 336. circumfertur quoque volumen impressum Francoforti continens tractatus de ea trium eruditorum virorum Petri Gregorij, Alfonsi à Neapoli, & Lælij Zecchi.

Cum autem cætera quæ ad illam pertinent iam sint tradita in præcedenti libro decimo, cap. 26. hic consideranda occurrunt tum ipsius malitia: tum interesse per quod maxime talis malitia excludi censetur: (aliæ causæ ab ea excusantes considerabuntur cum dicitur de mutuo in seq. lib. 25.) tum demum petentes ad vsuram, vt intelligatur an participant in eadem malitia: de qua iudicandi rationem aperire, est huius loci maxime proprium. Incipiendum esset autem ab explanatione, nominis, definitionis, & distinctionis vsuræ, nisi iam tradita esset loco citato. Ea ergo præsupposita sufficere potest hic prænotasse: vsuram consistere tantum in

mutuo, nec locum habere in aliis contractibus: nisi vt iustitiam nonem aliquam habent mutui. Eam autem tunc contingere, cum ex vi mutui lucrum exigitur, deducitur vt in pactum vel intenditur principali intentione. Ad quod aduerte non sufficere, quod quis non daret mutuo, nisi inde speraret lucrum: sed amplius requiri vt ultra eam spem, pius faciat lucrum ipsum, quam quid aliud. Ac prouidetur quis principaliter ex amicitia, vel misericordia daret mutuo, etiam si secundario sacrum aliquod inde speraret non deductum in pactum: sed vt remuneratorium, de gratia non de iustitia debitum: non esset proprie vsura, vt bene contra Sotum docet Nauarrus in Enchir. cap. 17. n. 109. Nec item esset, si ex alio titulo, quam ex vi mutui lucrum quæreretur: vt ratione lucrificæ cessantis, aut damni emergentis, aut alterius oneris æstimabilis pecunia iudicio prudentis. Lucrum autem, idve quod ultra quantitatem rei mutuatae exigendo vi mutui, aut etiam principaliter intendendo, committitur vsura, nō solum est pecunia, sed etiam id quod est pecunia æstimabile, vt seruitus emendi tantum in seruauantis officina, vel molendi tantum in ipsius molendino, vel coquendi in ipsius furno.

Vsuram essentiam error est in fide.

S E C T I O I.

Atque vt his præmissis de vsuræ malitia dicere aggrediamur: quod ea moraliter mala, illicitaque sit, ac de se peccatum, receptissimum est, ac indubitatum apud Catholicos, propter definitionem Concilii Vniuersalis quæ habetur in Clemensina. De vsuris §. finali his verbis. Sane si quis in illum errorem incidit, vt pertinaciter affirmare præsumat exercere vsuras non esse peccatum, decernimus eum velut hæreticum puniendum: locorum nihilominus ordinariis & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniungentes, vt contra eos quos de errore huiusmodi diffamatos inuenierint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos vel suspectos de hæresi procedere non omittant. Quo errore laborasse Albigenses hæredicos notat D. Anton. 4. part. tit. 11. c. 7. §. in fine: itemque Græcos, & hismaticos, ex Guidone carmelita habet Alfonso à Castro in fine librorum aduersus hæreses.

Refutatur autem primo talis error, ex 7. præcepto Decalogi: quo ex cap. Penale. 14. quæst. quinta prohibetur omnis illicita vsurpatio rei alienæ: qualem esse vsuram qua lucrum accipitur ex mutuo vi mutui, hæc ratione concluditur, illicitum est, & contra iustitiam commutatiuam in commutatione vnus rei pro alia, plus exigere & accipere quam valeat res ea quæ datur, nisi aliquid aliud interueniat ratione cuius illud amplius iuste accipiatur. At in mutuo recipere aliquid ultra sortem, quantitatem ue rei mutuatae (quod dicimus facere lucrum ex mutuo vi mutui) est pro commutatione rei quæ datur, plus accipere quam iuste accipiendum fuit. Ergo lucrum facere ex mutuo vi mutui, est illicitum, & contra iustitiam commutatiuam: & per consequens vsurpatio illicita rei alienæ. Cuius rationationis maior sumptio patet in venditionibus, locationibus, ac quibusuis aliis commutationibus: in quibus vt iustitia seruetur, semper respicitur ad æquiualens: siue pretij in ordine ad rem quæ venditur, siue pensionis in ordine ad vsum rei quæ locatur. Minor autem ipsa comprehensionem terminorum ex quibus constat, potest nota esse: quia ultra sortem accipere, non est aliud, quam accipere ultra valorem rei quæ datur mutuo; vt fit quando res ipsa principalis quæ redditur, sola adæquat per omnia illud quod mutuo datum est: nec ea contentus mutuanus, aliquid ultra accipit. Authoritates sacrarum Scripturarum, quibus confutari potest memoratus error, habentur Numerorum c. 22. versu 25. Deut. 23. versu 19. Eisdem 2. c. 5. ver. 7. Psalm. 14. verbis illis: Qui pecuniam suam nō dedit ad vsuram; quibus præceptum Dei contineri habetur ex cap. Si quis oblitus, & ex cap. Quoniam. 14. quæst. 4. illudque obligare sub mortali patet ex ijs quæ in eod. Psal. antecedunt: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Item Psal. 54. ver. 12. Proverb. 28. versu 8. Ezech. 8. versu 8. & versu 13. cuius verba sunt, Ad vsuram dantem, & amplius accipientem nunquid viuet? non viuet. Quæ quidem satis indicant vsuram (vt potest morte dignam) esse peccatum mortale. Adde quod habetur in seq. cap. 22. versu 12. & Luc. 6. versu 34. & 35. Ita vt merito dicatur

accipit ob aliquam opportunitatem oblata quod non est de se nata sequi ex mutuo, cum plerumque sit sine eo pretium supra capitalem summam pro illa in mutuo exigere, perinde est ac si quis rem aliquam supra iustum pretium vendat ob utilitatem, & commoditatem quae emptori ex eadem re obuenit: quod illicitum esse recte probat D. Thom. 2. 2. *quest. 77. art. 1. ex eo, quod talis commoditas non sit aliquid venditoris, pro quo ipse iure possit pretium accipere: sicut possit pro incommoditate, tanquam sua, si quam subiret vendendo rem suam ad seruendum commoditati emptoris.*

51. Quinto, neque illud pro quo possit exigi lucrum ex mutuo, est quod mutans carendo sua pecunia, prius se interea aliqua utilitate; nempe, quis interea possunt incidere opportunitates negotiandi & faciendi lucrum, aut vitandi damnum. Nam et si concedendum sit, quod si tales commodorum opportunitates fuerint proxima, quia nimirum praesens adest occasio aliqua lucrandi ex pecunia vsu, quae mutuantibus elaberetur ob mutuo datam eandem pecuniam. Concedendum sit, inquam, non committi tunc vsuram, licet aliquo supra summam principalem accepto quo compensetur lucrum cessans vel damnum emergens ratione mutui, prout exponitur in seq. e. Nihilominus tamen si opportunitates fuerint solum remotae, negandum non est vsuram committi in proposito exactione. Nam tales opportunitates censentur ea, quae semper comitantur pecuniam, ut ipsa est de se instrumentum lucrandi: quo fit, ut in hoc genere nihil dicatur de pecunia vno tempore, siue praesens sit, siue futurum, quin idem dici possit de aequali pecunia in alio tempore: atque adeo mutuo accepta in vno tempore, sufficere compensari per aequalem pecuniam summam alio tempore redditam a mutuatario. Vnde quia mutans nihil minus habebit, quam haberet, si mutuo non dedisset: amplius accipiens, censetur vsuram committere, ut pote non aliunde quam ex mutuo lucrum accipiens. Ad cuius confirmationem illud facit, quod tales opportunitates padeant ex vsu, qui cuiuslibet pecuniae communis est, quocumque ea habeatur. Quapropter idem iudicium est de eo, ac de ipsa pecunia; & ita, sicut nihil accipere licet supra sortem ratione mutuae pecuniae, ita nec ratione dicti vsus communis, prout omnium consensus esse notat Sotus, lib. 6. *De iust. & iure quest. 1. art. 3. pag. 2.*

52. Sexto, neque est expectatio temporis: nam si vsurarius lucrum exigit propter ipsum tempus forme, licet quo mutuatarius retinet pecuniam, manifeste est iniquus: quia tempus cum sit commune omnibus, vendibile non est. Si vero exigat propter tempus materialiter, id est, eo quod per spatium temporis careat utilitate sua pecuniae, id perinde reicitur, ac reiecta est proxime praecedens causa.

Septimo, neque etiam quod mutuantis molestum incommodumque sit non habere potestatem vtendi sua pecunia, aut se in illius possessione, aut contractione oblectandi hodie vel cras; sicut haberet si hodie & cras illam retineret. Nam id non auget pecuniae mutuae valorem: qui totus consistit in vnicuique vsu praecipuo: nempe in ipsius distractione: quae, moraliter loquendo, perinde est, & aequae vtiliter potest accidere breui temporis spacio ac longo. Etcerte si id augetur valorem, fatendum esset plus valere pecuniam iuuenis quam senis: item plus valere pecuniam recentem excusantem, quam postea esse diuturnior, quam iam attritam. Quae ut absurda sunt, sic absurdum est pecuniam plus valere propter diuturniore potentiam, ea vtendi hodie vel cras. Quod vero non sit iusta causa lucri accipiendi ex mutuo, quod per hoc vsurarius se prius oblectatione, quam percipit ex possessione & contractione suae pecuniae, patet: quia compensatio, iuxta naturalem aequitatem iustitiae faciendae, aestimari non debet ex priuata eiusque cupiditate inordinata, qualis est illa auaritia: sed est ad rectam rationis normam exigenda.

Octauo, neque est benevolentiae affectus, quo mutans voluit mutuatario subuenire: nam etsi negandum non est, quin ex honestate & gratitudine mutuatarius, pro illo mutuantis erga se affectu, gratiam referre debeat: ex iustitia tamen quae respicit aequalitatem rei ad rem: non autem (ut ceterae virtutes) affectum: ad nihil aliud tenetur, quam ad summam mutuae compensationem per aliam aequalem: centum, verbi gratia, pro centum reddendo: tam efficaci propensa voluntate, quam illi antea mutuo data est talis sum-

ma, compensandoque dan. num, si quod mutuator petulenti iniuste ratione mutui.

Notio, neque est periculum commune, cui capitale exponitur per mutuum. Nam licet cum peculiare aliquid periculum probabiliter imminet, possit propter ipsum peti aliquid supra sortem: non potest tamen cum fuerit tantummodo commune: quia cum non suppetat tunc ratio, qua eiusmodi periculo prouideri possit a contrahentibus, neque immo-raliter sine dolo illius causa, ipsum sane non debet in partem deduci. Alioquin enim, cum res omnes humanae expositae sint innumerabilibus eiusmodi periculis, vix vquam possit contractus vllus iniri simpliciter & absolute: sed tantum cum pacto dandi aliquid ratione periculi quod potest contingere.

Decimo, neque est onus numerandi pecuniam, quoniam substantia ipsa mutui illud fecum fert: numeranda enim est pecunia quae mutuo datur vt tantum postea reddatur, quantum acceptum est, neuterque contrahentium fraudetur: perinde ac substantia venditionis fert secum onus tradendi rem venditam, pro qua iustum pretium dandum est. Quocirca pro tali numeratione lucrum exigere, id est accipere pro mutatione (quod prohibetur per illud Luc. 6. Mutuum date nihil inde sperantes) sicut pro labore necessario ad faciendam administrationem, munus accipere, idem est, ac pro ea ipsa administratione accipere, contra illud Matthaei 10. c. *Gratis accepistis gratis date.* Quod si aliquid onus, ad substantiam mutationis non pertinens, subeundum sit: potest in illius compensationem aliquid accipi: quia non accipietur ex vi mutui.

Vndecimo, neque est, quod vsurarius possit a mutuatario petere fideiussorem. Nam licet pro fideiussione pretium accipi possit, quia fideiubendo contrahitur obligatio solvendi debitum in defectum mutuatarii, quae aestimabilis est pecunia: non potest tamen pro mutatione, quae nullam eiusmodi obligationem inducit vt de se patet. Quamquam si quis obligaret se ad mutuandum ceteris de ciuitate, quotiescumque indigerent, obligatio esset aestimabilis pecunia, pro qua lucrum supra sortem capi posset, vt ex Scoto post Sotum notat Nauar. in comment. De vsuris, num. 62.

Duodecimo, neque est, quod plerumque vtilius sit mutuatario, mutuo accipere pecuniam restituendam cum vsura, quam ea carere. Nam maior illa vtilitas nullum ius mutuantis dat accipiendi pecuniam, manifeste est iniquus: quia tempus cum sit commune omnibus, vendibile non est. Si vero exigat propter tempus materialiter, id est, eo quod per spatium temporis careat utilitate sua pecuniae, id perinde reicitur, ac reiecta est proxime praecedens causa.

Septimo, neque etiam quod mutuantis molestum incommodumque sit non habere potestatem vtendi sua pecunia, aut se in illius possessione, aut contractione oblectandi hodie vel cras; sicut haberet si hodie & cras illam retineret. Nam id non auget pecuniae mutuae valorem: qui totus consistit in vnicuique vsu praecipuo: nempe in ipsius distractione: quae, moraliter loquendo, perinde est, & aequae vtiliter potest accidere breui temporis spacio ac longo. Etcerte si id augetur valorem, fatendum esset plus valere pecuniam iuuenis quam senis: item plus valere pecuniam recentem excusantem, quam postea esse diuturnior, quam iam attritam. Quae ut absurda sunt, sic absurdum est pecuniam plus valere propter diuturniore potentiam, ea vtendi hodie vel cras. Quod vero non sit iusta causa lucri accipiendi ex mutuo, quod per hoc vsurarius se prius oblectatione, quam percipit ex possessione & contractione suae pecuniae, patet: quia compensatio, iuxta naturalem aequitatem iustitiae faciendae, aestimari non debet ex priuata eiusque cupiditate inordinata, qualis est illa auaritia: sed est ad rectam rationis normam exigenda.

Octauo, neque est benevolentiae affectus, quo mutans voluit mutuatario subuenire: nam etsi negandum non est, quin ex honestate & gratitudine mutuatarius, pro illo mutuantis erga se affectu, gratiam referre debeat: ex iustitia tamen quae respicit aequalitatem rei ad rem: non autem (ut ceterae virtutes) affectum: ad nihil aliud tenetur, quam ad summam mutuae compensationem per aliam aequalem: centum, verbi gratia, pro centum reddendo: tam efficaci propensa voluntate, quam illi antea mutuo data est talis sum-

CAPVT V

De eo, quod nulla vsura sit licita contra Carolum

Molin. eum,

SVMMARIVM.

- 56 Nullam dari vsuram licitam.
- 57 Quo modo accipiendum sit, quod Iudaeis perm. ff. m. si. alieni dare ad vsu am.
- 58 Vsuram peccatum esse grauissimum, ostendunt quae in illius vituperationem dicuntur a Patribus.